

Hela Sverige ska leva!

God Jul!

NYHETSREV NR 4 DECEMBER 2010

Dubbelt småländskt på årets prispall

Det var en mycket glad lokal utvecklingsgrupp som tog emot utmärkelsen på Hela Sverige ska levas höstmöte.

Hur känns det att få priset?

– Hur roligt som helst! Det måste ju vara ett bevis för att vi gör något bra för landsbygden, säger ordförande Tommy Andersson, som nu funderar på hur utmärkelsen ska firas.

Agunnaryds sockenråd har funnits sedan 1988. Mellan 1989 och 2009 blev bygden känd långt utanför kommunen, när de arrangerade Agunnaryds kolmillevecka. Det

var ett årligt evenemang som drog uppåt 15 000 personer med artister som Jill Jonsson och Brandsta Citysläckers. Tyvärr blev det efter hand för dyrt och kolarföreningen med föreningslivet i Agunnaryd, var tvungna att lägga ner festivalen.

Men festivalen skapade en sammanhållning i bygden och den finns kvar, berättar Tommy och nämner bland annat hembygdsföreningen, bygdegårdsföreningen, idrottsföreningen och pensionärsföreningen som mycket livaktiga och värdefulla samarbetspartners.

Den sammanhållningen har varit till hjälp i bygget av den nya lanthandeln som stod klar år 2005, liksom i förberedelserna av det stora Leaderprojektet, som nyligen fått godkänt.

Leaderprojektet är en oerhört ambitiös satsning där man bland annat planerar kanotuthyrning, cykelleder och stuguthyrning, med lanthandeln som centrum. En företagskola ska genomföras i samarbete med Almi, skräddarsydd för bygdens behov. Leaderprojektet tog två år att förbereda. Men så är det ordentligt förankrat i bygden och mycket genomarbetat.

FOTO: Lotti Jilmo

Årets grupp
Agunnaryds
Sockenråd

Årets kommun
Växjö

– Alla var välkomna att lämna förslag och sammanlagt fick vi in 30 förslag som vi bearbetade, berättar Tommy.

Den nya lanthandeln ledde till upptäckten av hur olika inköpspriser som grossisten ger.

– Vissa varor är faktiskt billigare för vår lanthandel att köpa på Citygross inne i stan än att köpa från grossisten, trots att lanthandeln och Citygross har samma grossist, säger Tommy.

En arbetsgrupp har lyft frågan till länsbyrådsrådsnivå och fått med sig landshövdingen i Kronobergs län, Kristina Alsér. Tillsammans planerar de en debatt om frågan.

Sockenrådets viktigaste uppgift är att se till att den kommunala servicen finns kvar ute i byarna, anser Tommy och berättar att tre landsbygdsskolor i kommunen nu är hotade.

– Alla ideella krafter går nu ihop för att kämpa. Det är ju så att om skolan försvinner så dör orten inom en tioårsperiod. Så vi bara måste se till att skolorna blir kvar.

Fakta om Agunnaryd

Kommun: Ljungby
Län: Kronoberg
Befolkning 2009: 650, 0,18 inv /km²

Och Årets kommun är...

Växjö kommun med motiveringen att de "arbetar brett och långsiktigt för att utveckla kommunens landsbygd och göra den attraktiv. Bygdepeng, bredbandsstöd och stöd till företagsutveckling är några av redskapen. Direktmöten med politiker skapar möjlighet för medborgarna att påverka politiken".

Läs mer om hur de arbetar på vår hemsida www.helasverige.se

Drivmedels-
special

foto: Ingemar Nyström

Dags för invigning av Norrbottens första bymack

Efter fyra år utan bensinmack fick det vara nog, tyckte invånarna i Moskosel, som var tvungna att åka uppåt fem mil för att tanka bilen.

Lennart Jakobsson och några andra bildade en arbetsgrupp i vintras, bjöd in till möte för att höra om intresset för en bymack. Och det visade sig vara stort.

Arbetsgruppen samlade information om olika lösningar, de träffade kommunen och länsstyrelsen för att höra sig för om stöd. Owe Nordling från Hela Sverige ska leva informerade om Bymackskonceptet i ett seminarium i Moskosel i augusti.

Lösningen blev en så kallad ovanjording, där tanken inte grävs ner. De bildade ekonomiska föreningen Moskosel Petrol som äger anläggningen och Skellefteåbränslen AB lovade att leverera bränsle.

Hela anläggningen budgeterades till 900 000 kronor och för att få in kapital bestämde sig arbetsgruppen för att erbjuda invånare och företag att köpa andelar à 200 kronor.

– Det gick fantastiskt bra. Alla företag i byn har satsat, och många privatpersoner i och

utanför byn. Många köpte andelar för flera tusen kronor och även sommarstugeägarna var intresserade av att köpa, berättar Lennart som ser en stor fördel med andelsägande i och med att köptroheten ökar.

Länsstyrelsen hade lovat att bidra med hälften av summan och byborna fick in sammanlagt 270 000 kronor i form av andelar. De bad kommunen satsa resten. Arvidsjaurs kommun sa ja och ett av skälen var att kommunens hemtjänstbilar skulle vinna på en lokal drivmedelsstation.

Sedan dess har det gått snabbt. Den 7 december kom själva macken och den 8 december provtrycktes tanken – för att kolla att den inte läcker. Sedan ska macken monteras och arbetsgruppen räknar med att ha en högtidlig invigning den 18 december.

Lennart tror att en stor del av framgången ligger i att de har jobbat mycket med information till invånarna.

– Om man ska vilja satsa av sina egna pengar så måste man ju veta vad man satsar på. Och då krävs bra information.

Tärnsjö tog hjälp från ovan

Kyrkan är kanske inte den första samarbetspartner man tänker på, när man funderar på hur man ska finansiera en bymack. Men, i uppländska Tärnsjö är det Nora församling i Svenska kyrkan som sedan drygt ett år äger macken, Tärnsjökorset.

– Vi vill stötta bygden och dess överlevnad.

Och finns det inga invånare så finns det ju ingen församling, förklarar Per Eriksson, ordförande i kyrkorådet.

Kyrkan har köpt mark av Heby kommun och beräknar den totala kostnaden för macken till 5 miljoner kronor. Verksamheten är lagd i ett aktiebolag.

Servicestöd hos länsstyrelserna

Moskosel kontaktade sin länsstyrelse och fick ett bidrag på 50 procent av investeringskostnaden ur ett stöd som heter ”Stöd till kommersiell service”.

Stödet finns hos alla länsstyrelser, regionförbund och motsvarande, och kan beviljas till investeringar i exempelvis lanthandel eller drivmedelsstation i gles- och landsbygder. Bidraget som beviljas varierar beroende på vilken länsstyrelse eller motsvarande som du tillhör, men kan vara upp till 50%.

Kontakta din länsstyrelse eller motsvarande för mer information.

Vad kostar det när macken försvinner?

För ett par år sedan gjorde Torsby kommun ett överslag på vad det skulle kosta för hemtjänsten ifall kommunens fyra mackar försvann. Cirka 750 000 kronor per år, är vad man kommit fram till.

I Arvika kommun, med en mack, blev motsvarande kostnad 500 000 kronor per år, enligt kommunens beräkningar.

sprids över landet

I maj 2008 organiserade Hela Sverige ska leva en drivmedelskonferens i Kil tillsammans med Länsbygderådet i Värmland och Landsbygdsnätverket. Bakgrunden var det faktum att så många landsbygdsackar läggs ner.

Det var en välbesökt konferens. Ett av resultaten var att Småkom och Hela Sverige ska leva, i nära samarbete med Landsbygdsservice AB, tillsammans drog igång ett pilotprojekt. Syftet med det var att skapa ett nätverk av små självständiga mackar i Värmland. Nätverket fick namnet By-mackan och projektet leddes av Owe Nordling, Hela Sverige ska leva Värmland.

By-Mackan är ett varumärke som innehas av Hela Sverige ska leva. Under detta varumärke samverkar små självständiga drivmedelsstationer regionalt, på det sätt som passar bäst för deras förutsättningar. Samarbetet kan gälla logistik, inköp, med mera.

Pilotprojektet var framgångsrikt och i dag består nätverket av sju Värmlandsmackar.

Andra län hänger på

Nästa steg var att sprida konceptet till andra län. Det skedde i projektet "Landsbygden behöver drivmedel" som startade i maj 2009 och fortfarande pågår, där Owe Nordling genomfört seminarier på olika ställen i Sverige.

Arbetet har gett resultat. På olika ställen i Sverige startas och drivs små självständiga mackar, ibland under namnet By-mackan, ibland under ett annat namn. I vissa län har även nätverk bildats.

De sju Värmlandsmackarna har vi redan nämnt. I Västra Götaland valde de fyra länsbygderåden en annan strategi. Tillsammans med ett företag i regionen, tog de fram ett koncept bestående av en ovanjordning (alltså en drivmedels-tank ovan jord), betalpelare och en 3G-mast för elektronisk kommunikation för kreditkortsbetalningen. Än så länge finns en sådan mack, i Kvänum.

I Dalarna finns två bymackar, en i Malungsfors och en i Öje. I övrigt finns ett nätverk av små fristående mackar.

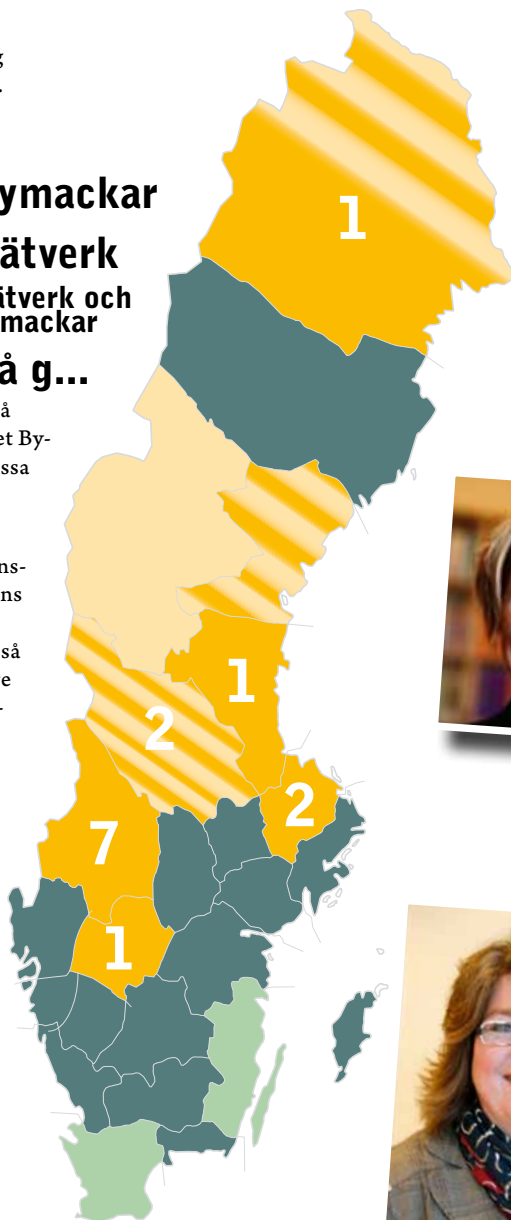
I Norrbotten öppnar en första by-mack den 18 december, i Moskosel. Men det blir med säkerhet fler. Länsbygderådet i Norrbotten har skickat in en projektansökan till länsstyrelsen för att bilda och stötta nätverk med mackar. I den norra länsdelen har redan ett tiotal mackägare beslutat att starta ett bymacksnätverk.

I Västernorrland finns ett nätverk av cirka fem mackar. De har dock inte skyltat upp med bymacksloggan ännu. Likadant är det i Jämtland där föreningen By-mackan Jämtlands län har bildats med 30 medlemmar i form av bensinstationer och lanthandlare med bensinpump.

I Kalmar län har länsbygderådet nyligen beslutat att påbörja arbetet för ett bymacksnätverk. I Skåne har det också börjat röra på sig. I norra Skåne pågår ett lokalt arbete för att skapa ett bymacksnätverk.

I Uppsala län, slutligen finns två mackar, Harbo och Tärnsjörkorset och i Gävleborgs län finns Ramsjömacken.

■ Bymackar
■ Nätverk
■ Nätverk och bymackar
■ På g...

Den 17 december invigs Harbo-mackan i Uppsala län

Den 18 december invigs bymackan i Moskosel

Den 28 januari invigs bymackan i värmländska Bäckhammar.

Hänt i Hela Sverige...

- **Nu finns riktlinjer för återbäring från vinden**
Den 10 november presenterade Hela Sverige ska leva ett förslag till riktlinjer för hur bygder ska få återbäring av vindkraftsutbyggnaden. Riktlinjerna är framtagna av en arbetsgrupp med representanter för vindkraftens olika intressenter. Innan de slutgiltiga riktlinjerna spikas tar vi in kompletterande synpunkter, vilket pågår en bit in på nästa år.
- **Stort kompetensprojekt till Blekinge länsbygderåd**
Länsbygderådet i Blekinge har nyligen fått hela 8,3 miljoner kronor för ett projekt där cirka 150 små företag på den bleking-ska landsbygden får möjlighet att kompetensutveckla sig. Företaget bestämmer själva vilken typ av kompetensutveckling de behöver, berättar Bengt Grönblad, ordförande i Blekinge länsbygderåd.
- **Lokalekonomidagar**
Årets Lokalekonomidagar ägde rum i Sätra Brunn, strax utanför Sala. Sextio deltagare var på plats – från länsbygderåd, Coompanion, praktiker, Jordbruksverket, Tillväxtverket, forskare, Företagarna och Småföretagarförbundet. De vi saknade var kommunerna. Nästa år, 2011, anordnas lokalekonomidagarna i mitten av juni på Sätra Brunn.
- **Höstmöte**
Den 7 december genomfördes vårt föreningsmöte, som bland annat besöktes av vår nya minister för IT- och regionfrågor, Anna-Karin Hatt. Under mötet fattades beslut om verksamhetsplan och budget för 2011 samt några ändringar i föreningsens stadgar. Anna-Karin Hatts tal och ett referat från mötet ligger uppe på vår hemsida.
- **Birgit Andersson, vår kanslist**
under många år, gick i pension den 6 december. Vi tackar för alla år, och hoppas att hon njuter ordentligt av ledigheten.
- **Tina Nygårds heter vår nya ekonom och kanslist.** Tina som kommer från Folkets Hus och Parker har länge haft hand om vår bokföring, men kommer nu att jobba heltid hos oss med utbetalningar, bokföring och kansligöromål.

Läs mer på vår hemsida www.helasverige.se

Halvlek för Landsbygdsprogrammet

Det nuvarande landsbygdsprogrammet gäller 2007 till 2013. En halvtidsutvärdering presenterades i mitten av november och just nu diskuteras resultatet av rapporten.

Utvärderingen är gjord av forskare på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, som har tittat på resultaten från de första åren och hur väl de svenska målen för programmet har uppfyllts. (Målen hittar du här intill.)

I korthet är slutsatsen av utvärderingen att de mest positiva effekterna finns bland miljöåtgärderna i Axel 2 och i de förutsättningsskapande åtgärderna i Axel 1 och 3.

Utvärderarna rekommenderar att man i fortsättningen satsar mer på åtgärder som skapar förutsättningar för landsbygdsföretagarna, istället för att satsa på direkta finansieringsåtgärder. Skälet de anger är att direktstödet i för stor utsträckning går till företag som skulle klarat sig i alla fall, medan förutsättningsskapande åtgärder kommer fler till del.

– Halvtidsutvärderingen stämmer väl överens med våra slutsatser, så här långt, säger Karl-Erik Nilsson, ordförande för Hela Sverige ska leva, och fortsätter:

– Vi hoppas nu att man justerar programmet under de tre år som återstår, enligt de slutsatser som dragits.

– Men för att man ska få bra resultat av de förutsättningsskapande stöden, så måste det finnas resurser till uppbackning i form av rådgivning och coachning till lokala utvecklingsgrupper och motsvarande. Deras arbete går till stor del ut på att just skapa förutsättningar för företagande.

– Dessutom krävs effektivare administration och snabbare handläggning hos de ansvariga myndigheterna, avslutar Karl-Erik Nilsson

Utvärderarna har även tittat på Leadermetoden och föreslår att LAG på sikt får ökat ansvar för projektadministration med Jordbruksverket som enda administrerande myndighet. De föreslår även att man inom Leader ska återinföra fokus på innovativitet, öppna för att LAG ska kunna arbeta med företagsstöd och att LAG även ska kunna samarbeta med aktörer knutna till större tätorter.

Läs mer på Regeringens hemsida, www.regeringen.se/landsbygd

De svenska målen är

- Förbättra konkurrenskraften och tillväxten i jord- och skogsbruket, inklusive rennäringsen, och därigenom bidra till en ökad sysselsättning på landsbygden.
- Ytterligare miljöanpassa det svenska jordbruket, bevara det öppna landskapet och en mångfald av växt- och djurarter.
- Utveckla ett diversifierat landsbygdsföretagande och därigenom förbättra möjligheterna att leva och arbeta på landsbygden.

Var med och diskutera nästa landsbygdsprogram

EU-kommissionen drar nu upp riktlinjerna för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013. Den nya jordbrukspolitiken ska bli grönare, rättvisare och effektivare, säger EU-kommissionens ledamot för jordbruk och landsbygdsutveckling, Dacian Ciolos. Målen är, mycket kortfattat, tryggad livsmedelsförsörjning, hållbar förvaltning av naturresurser och regional balans.

Hela Sverige ska leva ställer sig kritiskt till kommissionens dokument om politiken.

– Det är inriktat på jordbruk och miljö och vi saknar tankar om den allmänna landsbygdsutvecklingen, säger Karl-Erik Nilsson, ordförande för Hela Sverige ska leva och fortsätter:

– Om man på det här sättet gör om landsbygdspolitiken till en snäv jordbruks- och miljöpolitik, så blir konsekvensen att man måste lyfta över de mer allmänna landsbygdsinsatserna, som småföretagande utanför jordbruket, service och infrastruktur

till ett annat politikområde.

– Ska man säga något positivt så skulle det vara de nya skrivningarna om rättvisare jordbruksstöd, som bör innebära mer stöd till jordbruket i det gleset bebodda bygderna i Sverige och övriga EU.

Delta i kommissionens samråd!

Allmänheten har möjlighet att lämna sina synpunkter på kommissionens dokument fram till den tredje juni nästa år. Frågor som kommissionen vill ha svar på är exempelvis vilka mål du vill att samhället ska ha för jordbruks- och landsbygdspolitiken.

Vill du läsa mer, eller göra din röst hörd går du enklast in på Landsbygdsnätverkets hemsida, www.landsbygdsnätverket.se Klicka på "Om nätverket", klicka på "Landsbygdsnätverken i Europa", klicka på "Allmänhetens åsikter."

I december skickas utvärderingen till EU-kommissionen och nästa steg är att landsbygdsdepartementet tar fram förslag till programändringar

Bra start för Omställning Sverige

Startåret för Omställning Sverige blev mycket lyckat med seminarier från norr till söder, kurser och god publicitet i medier både lokalt och på rikspanet.

Minst 3 500 personer har nåtts genom årets seminarier och hemsidan www.transitiontowns.se Dessutom har 4 000 "Ställ om Sverige"-böcker förmedlats till intresserade personer. Förutom de länsvisa seminarierna har intressevisats från såväl högskolor som kommuner och länsstyrelser.

– Nu gäller det att ladda för 2011 säger Jan Forsmark, samordnare för Omställning Sverige.

Arbetet nästa år handlar om att stödja de grupper som kommit igång med tips, metoder, litteratur med mera.

Flera av de lokala grupperna har kommit igång med studiecirkel via något studieförbund. Andra har ägnat sig åt odling eller diskussioner. Allt efter eget intresse.

Något som är glädjande att se är att fler tidningar, politiker och företag har förstått vikten av omställning.

– Det behövs ett samtal i hela samhället om de svåra framtidsfrågor som vi kommer att möta samt de lösningar som måste påbörjas innan effekterna tar hårt på oss alla, avslutar Janne Forsmark.

Den som är intresserad kan gå in på www.transitionsweden.se för att få mer information. Där kan också Ställ Om Sverige- boken beställas.

Irish rural link är hela Sverige ska levas motsvarighet på Irland. foto: Maria Steffner

Kunskapsutbyte på Irland

Projektet GRUNDTVIG 50+, som är ett samarbete mellan 9 Europeiska länder, körde igång med kick-off på Irland i slutet av november. Projektet är EU-finansierat och går ut på att utbyta erfarenheter kring hur man fångar upp och sprider den kunskap som finns hos människor över 50 år på landsbygden. Varje land väljer själva vad de vill bidra med inom vuxenlärande.

Projektet bekostar ett antal resor, och de deltagande länderna väljer vilka länder inom projektet de vill besöka. Sveriges bidrag fokuserar på lokalekonomi. Vi bjuder in till att delta på Lokalekonomidagarna i juni 2011, och kommer att producera en skrift på engelska med ett antal goda exempel på lokalekonomiska lösningar.

Heidi tar guld med vänsterhanden

Heidi Andersson, vår landsbygdsambassadör, är nyss hemkommen med ett nytt VM-guld i bagaget. Den nya medaljen är guld i vänster arm och den tog hon i VM i Las Vegas den 10 december. "Mäktat oväntat, och mot den "oslagbara" ryskan Irina Makeeva", skriver Heidi på sin hemsida. Grattis säger vi!

Fram med almanackan!

13 januari **Miljödagar 2011** Planeringsdag. Arrangör Sanna Seppänen och plats Studieförbundet Leksand

8-9 februari **Kreativ landsbygd** Landsbyggs-konferens på Elmia i Jönköping. Arr: Jordbruksverket

7-8 april **Mellanlanda** Konferens om lokalt utvecklingsarbete. Plats är Göteborgs-regionen. Arrangör Länsbygderåden i Västra Götaland

10 maj **Hela Sverige ska levas årsmöte** Mer information kommer när mötet närmar sig.

Tyckt i press och politik

Pressmeddelanden

- Nu finns nationella rekommendationer för återbäring av vindkraften
- Agunnaryds sockenråd – årets lokala utvecklingsgrupp 2010
- Växjö kommun – Årets kommun 2010

Från tryckeriet

Vår alldeles nyutkomna Handbok för kompetenta anordnare har blivit mäktat populär. Här finns det mesta du behöver veta för att bli en bra – kompetent – anordnare av sysselsättning för långtidsarbetslösa.

Beställ den från vårt kansli via info@helasverige.se

Hela Sverige ska leva!

Hela Sverigebladet trycks (vanligtvis) i 6 500 exemplar och går ut till lokala utvecklingsgrupper och andra som har intresse av vad som händer på landsbygden. Detta nummer distribueras endast digitalt.

Redaktör: Karin Wenström
Ansvarig utgivare: Staffan Bond
Kontakt:

Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Tfn 08-24 13 50
Info@helasverige.se
www.helasverige.se

Nästa nyhetsblad kommer i februari